

La humanitat

PORTANTVEU D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA adherida a SOLIDARITAT CATALANA

2a EPOCA. — Núm. 128. — Juny del 1951.

Fundador : LLUIS COMPANYS

Redacció
6, Bld Poissonnière
Tel. PRO 15-01, poste 168
Paris (IX)
—
Xecs postal
Paris, C. 646950
SANTIAGO VILA
5, Fbg Poissonnière
Paris (IX)

PREU : 10 francs

Lluitem per una Catalunya políticament lliure, socialment justa, econòmicament pròpera i espiritualment gloriosa.

Francesc MACIÀ

ELS PRINCIPIS FONAMENTALS de la política catalana

Ho hem dit sovint, ho repetim avui: la penya del recobriment de les nostres llibertats és la voluntat de romandre fidels als principis tradicionals de la política catalana.

Som els catalans i els que conviuen amb nosaltres els qui hem de fer la llei a casa nostra. Catalunya ha donat proves convincentes de la seva aptitud a governar-se i experiències recents i llunyanes demostren que quan hem disposat d'instruments de govern adequats, hem sabut utilitzar-los eficientment, assenyadament, augmentant el benestar material i enriquint el tresor espiritual dels nostres concitadans. Els períodes més brillants i més constructius, porten signatura catalana; els episodis de crisi o de declivi, en canvi, porten, en general, una empremta aliena. L'anàlisi de la via catalana dels darrers decennis, si es fa amb la deguda objectivitat, demostra efectivament la veracitat d'aquest judici.

Es per aquesta raó, entre altres, que sempre ens hem oposat a la intervenció dels grups de disciplina no catalana en els afers interiors del nostre país. No tenim la pretensió d'ésser infal·lible ni d'assolir l'excel·lència en tots els àmbits; som enemics, per principi, del xovinisme, i no ens guiam ni l'orgull ni el menyspreu; però ens plau afirmar serenament, reflectivament, que Catalunya no es retrobarà plenament fins que sigui governada pels seus ciutadans. La direcció de l'Esquerra ho recorda molt oportunament en una comunicació adreçada a tots els militants, i estem segurs que la immensa majoria dels catalans aprovarà i aplaudirà les directrius que assenyalava.

Tanmateix, l'afirmació de principi que acabem de fer, no tindria cap valor si no anava acompanyada d'una altra premissa que en condiciona l'acompliment: Dificilment Catalunya podrà governar-se per si mateixa si no existeix una entesa real i sincera entre tots els grups de disciplina autòctona. De què ens serviria proclamar la conveniència d'una política estrictament catalana si no feiem el possible per facilitar-la? Ho és reconèixer la bondat del principi, però és millor encara treballar pel seu assoliment. Si les forces autènticament catalanes saben reunir-se a redós dels ideals i de les persones que millor representen l'essència del nostre poble, ningú no podrà arrabassar-nos el triomf.

Això no significa, ni molt menys, que siguem partidaris de la vella teoria « Catalunya endins », ni d'un radicalisme nacionalista que potser fou útil a començament de segle, però que l'època actual desautoritza manifestament. Els catalans no podem oblidar la magnífica cooperació de les forces liberals espanyoles en la defensa de les nostres propies reivindicacions i hem de tenir present que per a reconquerir el que momentàniament hem perdut, ens caldrà el suport de les organitzacions peninsulars amigues. Prendre que Catalunya pot, per si sola, fer triomfar les seves aspiracions, és una posició ideològica potser molt atalagadora pels nostres sentiments nacionals, però certament impracticable avui dia i, per tant, perfectament demagògica.

Els pobles d'Espanya estem lligats per un destí comú. Hi ha certs problemes que a tots ens interessan igualment i els catalans no tenim el dret de menysprear-los. És més: tenim el deure d'oferir la nostra lleial cooperació, sense falsos escrúpols, encara que només sigui per acreixar i reforçar, amb la nostra aportació, els contingents liberals i democràtics espanyols, amb els quals hauré de comptar, repetim, si volem reprendre possessió del que com a poble ens pertoca.

La força i el prestigi de Catalunya dins del conjunt de la política espanyola deriven, més que de la seva pujança material, del seu expansionisme ideològic. En volem un exemple més clar que el de les darreres vagues? Ha bastat que les viles catalanes s'hagin posat en moviment perquè els altres pobles d'Espanya trobin forces suficients per seguir el mateix camí. Aquest exemple, que no és únic, no serà el darrer, n'estem segurs, a condició que el nostre poble faci la seva política.

Una Catalunya lliure, forta i puixant, és la millor garantia de progrés i de justícia social per als altres pobles d'Espanya. Una Espanya progressiva i democràtica, és la penya de la llibertat de Catalunya.

ALFRED PERENYA: UN EXEMPLE A SEGUIR

L'home

Diferents vegades, meditant sobre la imperfecció o la injustícia de la vida, he pensat com és d'anihiladora i corrosiva l'acció del temps. Per obra seva, la memòria de coses importants i la de certes vides, a vegades exemplars, es va debilitant lentament fins a esborrar-se del tot. I com que aquest desagradable cas es dona en la vida i l'obra d'un català de nostre temps, avui gairebé oblidat, ací van uns breus notes recordatòries escrites, sobretot, a l'intenció de les noves generacions, per a que en prouguin exemple. Aqueix home fou Alfred Perenya i Reixachs, mort en 1930 a Lleida, la seva població natal, als 48 anys d'edat.

Ya veure la primera llum en llar carregada d'història republicana, car el seu pare, Manuel, advocat prestigiós i professor de preceptiva literària a l'Institut de Lleida, a més de director del setmanari « Ideal » que havia fundat, fou enviat en 1903 a les Corts pels electors lleidatans, formant part de la minoria d'Unió republicana, presidida per Nicolau Salmeron, imponent pel nombre i per la qualitat dels seus membres. De la universitat barcelonina, en la que es va fer advocat en 1904, Alfred Perenya en vingué catalanista, devinent més tard cap al federalisme pimar-gallà, de les doctrines polítiques, socials i filosòfiques del qual fou tota la vida un fervent partidari.

El polític

S'havia fundat a Lleida, en 1901, la tan coneguda « Joventut Republicana ». Estava instal·lada en un vell casolot sense cap condició, i Alfred Perenya, que, per damunt de tot, era un home de realitzacions i de gest, no parà fins que dita entitat política acordà construir-se un casal propi. La tasca era ambiciosa, però Perenya aplanà totes les dificultats, trobà diners, infongué als altres el seu dinamisme i en un any escàs s'acabà l'edifici. Després, i d'acord amb el projecte de l'arquitecte lleidatà Adolf Florència, sense dubte, era el millor edifici de la ciutat, perfecta la instal·lació dels cervesis i pocs eren els dies en que algun foraster no visités aquell Casal, que era una de les coses de Lleida a ensenyar als forasters.

No content d'això, Perenya ideà la construcció d'un magnífic « Camp d'Esports », propietat de « Joventut Republicana » en el que s'hi practicaven el futbol, el tennis, el tir, els patins, les bicicletes i la natació. En l'elegant piscina, projecte, també, de Florència, per les seves característiques i dimensions, s'hi havien celebrat diversos campionats internacionals. Es que Perenya veia sempre les coses en gran i a llargues perspectives. No costa gaire de comprendre que aquella política havia d'atraure en masa, cap a « Joventut », el jovent de la ciutat, i la força i el prestigi que li'n pevingueron foren considerables. Tot fou obra d'aquell ad-

mirable constructor. I si avui, encara, els joves lleidatans de « Educació i Descanso » troben salut i esplai en aquell bell paratge, si no hi ha festa, solemnitat, o aplac popular en la ciutat del Sagre que no trobi marc adequat en aquell Camp d'Esports, que li dona categoria, això és possible perquè trenta anys ençera per un acte de fe col·lectiva dels centenars de socis de Joventut Republicana, que continguts per l'amorós impuls que infongué en la seva ànima Perenya, no escatimaren esforços ni sacrificis per a convertir un bell somni en realitat. No ens sap greu, ans al contrari, perquè la immensa majoria dels lleidatans d'ara, especialment els joves, no tenen cap culpa de les coses que han passat. Però és lamentable que no sols s'amagui a la gent aqueixa petita història sinó que, per un moribund encagament partidista, que clama al cel i s'ho estorra, el nom d'Alfred Perenya, que un Ajuntament popular havia donat a un carrer de les més importants vies de la ciutat nova, en signe de gratitud.

Corria l'any 1900 i les notícies dels reversos soferts al Marroc per les tropes espanyoles tenien consternada l'opinió. El govern demanà diverses lleves per a enviar-les a aquelles terres inhòspites; però a l'annunci que el sacrifici seria estalviat als que tinguessin tres cents duros per a comprar-se « el soldat », com es solia dir, esclatà la indignació popular, sobretot als ports d'embarcament de tropes, que exigia un tracte igual per a tots, rics i pobres. Perenya, des de lesplanes de l'ideal, se'n feu eco en una viril campanya. Es vivia en estat de guerra, sense garanties. L'autoritat militar anava a detenir-lo, però advertit per una confidència, pogué amagar-se deu minuts abans que l'arribés a buscar a casa.

L'escriptor

Camí de l'Exili, per Andorra passà fins a Perpinyà, en espera del restabliment de les llibertats i d'una nova període de la seva vida en quedà mostra d'un nou aspecte de la seva rica personalitat: la d'escriptor. Una sèrie de cròniques escrites a l'ombra del Castellet, pel seu valor literari, palesaven que en ell hi havia la pasta d'un prosista, que es caracteritzava per l'estil directe, la sobrietat i el vigor, la riquesa del lèxic, la musicalitat i la tendresa quan calia. Aqueixa condició es confirmà després en altres treballs que han assegurat la seva fama: una pàgina curta, però impressionant, titulada « Tato, Adéu! » en la qual s'acomodiava d'una figura popular lleidatana que havia mort octogenari, després d'haver tornat a la terra diverses generacions; i aquella altra, « Les pedres que ens heu tirat », escrita amb motiu de l'acabament de les obres de « Joventut », en la qual, referint-se a les campanyes apassionades que la seva obra constructiva provocava en els fillstges de la ciutat, deia que en lloc de tornar-les, les havien aprofitat per

per Jaume MIRAVITLLES

col·lègic propi dels pobles vençuts (trobem el mateix fenomen, fins recentment, en els jueus) Catalunya s'ha dedicat a bescantar totes aqueixes qualitats que han assegurat l'hegemonia de Castella. La crítica catalana del sentit institucional, del sentit d'autoritat, del sentit de disciplina, del sentit militar, arrenca del procés de la seva decadència. És una manifestació del seu complex d'inferioritat. La mentalitat, diguem-ne anarquista, de Catalunya, és un fenomen recent i és una manifestació, els anglesos en dirien una « racionalització », pròpia de països vençuts. En la seva gran època imperial, Catalunya tenia un sentit molt agut — tot i ésser un país plenament liberal — de l'autoritat i de la disciplina. En la crisi institucional de Catalunya arran de la desfeta de 1714, ha determinat una crisi en el seu caràcter individual i col·lectiu.

(Passa a la segona pàgina.)

UN ALTRE REFUS

El Comitè Executiu del Moviment Socialista de Catalunya, presidit pel senyor Serra i Moret, ha rebut una invitació de la Comissió Organitzadora Provisional d'una Conferència Nacional Catalana composta de diferents centres nacionals d'Amèrica, a la qual ha contestat amb la següent lletra: « Distingits compatriotes: hem rebut la invitació adreçada al Moviment Socialista de Catalunya convidant-lo a adherir-se a una Conferència Nacional Catalana que pretén organitzar a Mèxic. Al nostre entendre, la idea de la Conferència Nacional Catalana és en principi justa, però naturalment no té cap significació sinó és basada essencialment damunt dels catalans que viuen a Catalunya i sinó són les realitats socials i polítiques catalanes les que en determinen el contingut. No ens sembla que per a uns quants grups polítics aïllats de contactes amb la Pàtria pugui donar el resultat positiu que es mereixen l'amor de l'ajudat « nacional ». Fora potser millor donar-li la significació d'una reunió de grups americans que es decideixin a aportar una ajuda seriosa i efectiva a l'acció dels organismes que, a l'interior de Catalunya, menen amb tantes dificultats la lluita del nostre poble. Aquesta si que seria una obra meritoria i que ens donaria el nostre criteri, un saludem atentament, al servei de Catalunya. El Comitè Executiu del Moviment Socialista de Catalunya.

Com era de preveure, una altra organització catalana refusa la invitació de participar a la Conferència convocada a Mèxic. Sabem també que la major part d'entitats catalanes d'Europa i d'Amèrica s'han negat a prendre-hi part. En quant a les forces de l'interior, podem dir el mateix, car ningú no ha deixat de veure que sota la convocatòria d'aquesta assemblea hi havia una maniobra política que es proposava dividir els catalans que realment treballen per la llibertat de Catalunya.

E. R. de C. UNA COMUNICACIO DE LA SECRETARIA GENERAL

Per tal d'aclarir certs dubtes manifestats pels nostres companys de l'interior i per algun Comitè Departamental, ens plau reproduir a continuació el text d'una nota adreçada a totes les organitzacions del Partit.

D'acord amb el que ha estat línia constant del Partit i de la qual convé ara més que mai no apartar-se, l'Esquerra, pel que fa a la política interior de Catalunya, només pot estudiar i arribar a l'establiment d'acords de conjunt amb partits de disciplina catalana. És en virtut d'aquest criteri, entre altres raons, que hem de manifestar-vos que no és possible concloure acords polítics amb el P.O.U.M. Si els partits de disciplina catalana creuen en la necessitat de pactar amb les organitzacions espanyoles, cal que ho facin solidàriament, com altres vegades ho hem fet, a fi i efecte d'aconseguir dins l'àmbit de la política espanyola, la influència que Catalunya necessita per tal de treballar amb eficiència en pro de les seves nobles ambicions i del seu afany de llibertat.

Per altra part, ha estat norma constant del Consell Executiu, ratificada per diversos Plens del Partit, que no es poden concertar aliances amb els elements escissionistes de les altres organitzacions. Per tant, l'entesa amb els elements de la C.N.T. dita col·laboracionista, per limitada que sigui, tampoc no pot ésser acceptada.

En aquests moments, i sempre, esperem que convindreu amb nosaltres en la necessitat d'aplicar estrictament les directrius aprovades democràticament pels nostres organismes representatius. Cal tenir present que aquesta política és la base fonamental del manteniment dels nostres ideals i l'única possibilitat de fer-los triomfar. I no oblidem en cap moment que la política interior de Catalunya som únicament els catalans i els que amb nosaltres conviuen, els qui hem de portar-la a terme.

Us saluda afectuosament, vostre i de Catalunya,

Josep TARRADELLAS

Secretari General.

París 14 de Juny del 1951

Homenatge de l'Interior a POMPEU FABRA

Ha arribat a les nostres mans un llibre que ha estat editat clandestinament a Barcelona, la diada de Sant Jordi d'enguany, per un grup de patriotes catalans. Car és clandestina, perquè cal emprendre a casa nostra qualsevol iniciativa que tendeix a enaltir la nostra llengua. L'ocupant, en aquest aspecte, es mostra intransigent i no fa cap mena de concessió. Hem cregut interessant de reproduir alguns dels paràgrafs de l'esmentada obra, segurs que els nostres lectors ens ho agrairan.

« No és pas la nostra pretensió de pagar cap deute ni de cobrar cap falla. Aquest llibre ni pot ni vol ésser la biografia que es mereix Pompeu Fabra, ni l'estudi complet de la

la publicació de les Normes Ortogràfiques, en les quals Pompeu Fabra tingué una part preponderant, però que foren el fruit de llargs estudis i discussions, amb la intervenció d'escriptors de totes les tendències, marcà la fi del període de desorientació, més que de llibertat, en la recerca de l'ortografia catalana. Enfront del sistema propugnat per Fabra i acceptat per l'Institut, no n'havia cap de precís, sinó les manies personals d'uns quants escriptors i la ignorància dels altres ».

Finalment en parlar del patriota: « Però el seu patriotisme consistia, sobretot, a servir. Servir, calladament, des del lloc que li era confiat. Primerament amb la Mancomunitat de Catalunya de Prat de la Riba i de Puig i Cadafalch, bons amics seus que l'ajudaren i li donaren tot el suport de la incipient organització nacional; després, sota la Dictadura amb la gran massa dels catalans que mantenia rebecament els ideals i les esperances a despit de les afirmacions dels senyors del moment — és en aquells anys que publica els volums de vulgarització, la major part de les « Converses », que arrellega també els materials per al seu « Diccionari General »; per últim, amb la República i la Generalitat, amb la llengua catalana adquireix altra vegada oficialitat, quan els rètols dels carrers i les capçaleres dels impresos es fan en la nostra llengua, quan es multipliquen les publicacions en català i els llibres catalans fan de vegades tirades superiors als castellans, amb Francesc Macià i Lluís Companys, sempre Pompeu Fabra serveix Catalunya, amb la seva ciència i amb el seu amor a la llengua ».

F. RIBERA

« Per patriotisme, també, es manté al costat del Govern de la Generalitat durant la guerra civil... « Per patriotisme, per últim, s'exilia un dia amarg de febrer de 1939. Passa per darrera vegada els Pirineus i va a viure a Illa, a París, a Montpeller i, al capdavant, a Prada ».

Després d'anàlitzar la seva tasca a la revista « L'Aveng », el seu pas per la Universitat com a estudiant, l'opuscle estudia el moment en què Prat de la Riba, després de crear l'Institut d'Estudis Catalans i les seves tres seccions — la de Ciències, la Història, Arqueològica i la Filologia — recorregué a Fabra: « Fou ell (Prat de la Riba) qui va demanar a Pompeu Fabra que deixés la seva càtedra de Bilbao per venir a Barcelona a col·laborar a les tasques de l'Institut. Per al nostre gramàtic, home ja madur, amb una família i unes responsabilitats, la decisió era arribada. Era abandonar una cosa segura — l'escala — per una altra que qualsevol atzar de la política se'n podia endur sobtadament. Però Fabra no va vacillar. La seva vocació el cridava, i el cridava potser encara més el seu gran amor a Catalunya, aquell amor que li havia fet viure a Bilbao uns anys plens d'enyor, dominant a còpia de treball i d'estudi ».

Més endavant encara: « El filòleg alemany Eberhard Vogel, en presidir l'any 1894 els Jocs Florals de Barcelona, havia pogut exclamar amb raó: « Hi ha un corc que rosegua la moderna literatura catalana: l'anarquia ». I aquesta anarquia s'havia d'acabar: « Madrid » afirma, i nosaltres no el contradim: « Abans, els abusos i els roboratoris eren excepcionals. Ara no; espectacular amb la fam dels altres, és avui un fenomen corrent. Hi ha massa gent que abans vivien modestament i que avui circulen en luxosos vehicles. Les fortunes improvisades són nombroses i els notables no tenen ni la discreció d'amagar el canvi extraordinari de fortuna ».

EL SENTIT INSTITUCIONAL

He rellegit darrerament, tres llibres d'autors ben diferents que tracten, els tres, temes referents a la psicologia política dels espanyols. « Espanya », de Salvador de Madariaga, « Espanya en Crisis », d'Eduard Aunós, encara que els maliciosos afirmen que el llibre fou escrit per « Gaziel » i el « Labyrinth Espanyol » (The Spanish Labyrinth), de l'escriptor anglès Gerald Brenan.

Cap dels llibres no és un tractat del que en podríem anomenar filosofia política. Els tres són una interpretació, més o menys personal i més o menys reeixida, de la història d'Espanya d'aquests darrers temps. Cuito a senyalar que el llibre de descripció angles, és el millor dels tres, sinó, segurament, el millor treball que s'hagi publicat mai sobre la història política i social d'Espanya.

En els tres llibres, però, per una curiosa coincidència s'estudien les raons psicològiques que han determinat la separació de la classe obrera peninsular en dues grans classificacions filosòfiques: l'anarquisme i el socialisme. Es en intentar explicar-ne els motius que els tres escriptors surten del camp de la història pròpiament dita per entrar en el camp de la filosofia política. Cap dels escriptors esmentats no anomena el que per mi constitueix la causa principal d'aquesta classificació, però els tres s'hi acosten i, especialment Madariaga, implícitament la senyalen.

La diferència rau, no ja en mentalitats distintes dels pobles de Catalunya i de Castella. La classe obrera, part integrant del poble, no fa més que manifestar en les seves filosofies socials, les característiques generals del grup humà al qual pertany.

I al meu entendre, el que distingeix Catalunya de Castella, en el pla general de la filosofia política, és el distint grau de desenvolupament d'una qualitat central del procés polític: el sentit institucional.

¿ En què consisteix el sentit institucional ?

Els tres autors coincideixen a afirmar que els socialistes posseeixen un « sentit » que manca totalment als anarquistes, sentit que han heretat de Castella i que és el que ha assegurat la seva existència a través de les diferents situacions que s'han produït a Espanya. Jo anomeno aquesta condició sentit institucional. Ara bé, en què consisteix ?

Un poble, una nació, està constituït per entitats socials diverses, els interès privats de les quals representen diferents, sinó de vegades oposats. Del conjunt dels grups constituents de la comunitat se'n destaca un que per la seva força econòmica, o per la seva extensió demogràfica, o, en fi, pel seu talent polític, exerceix l'hegemonia sobre els altres. El grup dominant, llavors, crea institucions de govern que cristal·litzen i asseguren la seva hegemonia, però en crear-los té en compte que en aquestes institucions s'hi trobin també representats els nuclis minoritaris. Si no ho fa així el grup dominant exagera en aquesta « personificació » de l'Estat, es crea un situació revolucionària; els absents aspiren a ampliar la base representativa de les institucions a través de la persuasó o de la violència. Però si els grups minoritaris careixen de sentit institucional i renuncien a actuar en el sentit d'ampliar-ne la seva base representativa, es produeix una crisi que degenera, o bé en el més hermètic autoritarisme, o bé en el caos i el fracçament.

D'una manera esquemàtica podem dir que els dos nuclis populars més definits de la Península, Castella i Catalunya, sofreixen, tots dos, d'una desorbitació del sentit institucional. Mentre els castellans el tenen en excés, els catalans el tenen en defecte.

En el meu admirable assaig « La Espanya Invertebrada », Ortega Gasset senyala que la condició indispensable per a l'exercici del poder consisteix en « saber què i saber mandar ». És indiscutible que durant el procés de la Reconquesta, que és

quan es formà, de fet, la nació espanyola, Castella sabé voler i sabé manar. N'hi ha prou a constatar de quina manera, a través dels Tractats de Tudilén, Cazola i Almirra, Castella limità al Sur i a l'Oest la zona geogràfica de l'expansió catalana. És més, la Reconquesta pròpiament dita hauria pogut ésser plenament assolida al segle XIV si els castellans haguessin acceptat l'ajut de Catalunya. Castella, però, preferí aplagar-la cent anys, però fer-la al seu profit únic i exclusiu. El saber esperar és una de les formes més difícils, però més eficaces, del saber voler. La projecció fet a als catalans de comerciar amb Amèrica és una manifestació d'aquest « saber què » sense el qual no es pot assolir l'hegemonia política.

Aquesta voluntat d'existència política és un tret nacional que per ésser efectiu ha d'estendre's a tota la col·lectivitat, perquè la propietat de « saber manar » ha d'ésser corresposta per una propietat complementària de « saber obeir ». La clau de volta d'aquest edifici polític és constituïda per les Institucions. A través d'elles, els que manen i els que obeeixen coincideixen en la voluntat: « saben què » i « saben què », junts.

La història de Catalunya ens dona exemples del paper que juguen les institucions en el manteniment de l'existència política d'una col·lectivitat. Catalunya ha sofert a través del temps tres grans crisis nacionals: 1460, 1640, 1714. Les tres s'assemblen molt i senyalen la resistència de Catalunya als intents exteriors d'assimilació. Les tres tingueren gravissimes complicacions internacionals. Degut a aquestes raons no foren, en el camp estrictament militar, favorables a Catalunya. Ara bé, Catalunya sortí intacta de les dues primeres crisis i gairebé desaparegué com a entitat diferenciada en el curs de la tercera. Per què? perquè, en les dues primeres revoltes, Catalunya, independentment de les condicions militars i polítiques de la desfeta, salvà les institucions. La decadència nacional s'inicià l'any 1714 perquè fou l'any en què Catalunya perdé les seves institucions pròpies.

Des de llavors, per un fenomen psi-

LES ARTS I LES LLETTRES

La veu de la sang

Que el darrer crit amb el vas infantil es giri contra tu i et desmenteixi cada mot que no sigui català!

Ans que la teva llengua no et traciui, que la veu clara de la teva sang et cremi arran de llavi i t'escaranci!

I t'hi ofegui aquest parlar poc franc que, vergonyant, tu propi accent bescant i que et puguis sentir amb el front més blanc

i amb la llet del teu pit menys amargant! Car, nomes atletant-lo en català, l'única llengua que als teus llavis canta

amb la dolçor amb què et solia cantar la teva mare a tu quan et bressava, retrobrats a tu quan et clarava

que li farà una sen plaçada i blava d'un blau de llunyania, de cimel, i de cala de mar i d'aigua brava.

Que el teu mot més humil dugui el senyal un i multiplu ensens per la presència de tantes veus de la terra parval:

les mateixes en gràcia i essència que hem de sentir esclatar en el primer mot que ja apunta al seu llavi amb l'evidència

i amb la claror del Verb que ho conté tot! Gusaries velar una llum tan clara, ni nauticar amb un sol esquit de llot

son primer mot d'una beutat tan rara? No tens que set revolvi i faci el sord abans que resignar-se a dir-te Marc

amb un accent que té gust de pa bord?

VENTURA GASSOL

Un llibre de ROGER BARTHE

« L'IDEE LATINE »

No fa gaire temps que a les Edicions de l'Institut d'Estudis Catalans el nostre amic l'escriptor i llenguista Roger Barthe va publicar, en francès, el primer volum d'un extens estudi que porta per títol « L'idée latine ». Si nom considera el descreït i l'oblit relatiu de que havia aconseguit el panlatinisme, podria creure's que Barthe, « agrège » de la Universitat, especialista de les Renaixances catalana i occitana, havia fet únicament un treball d'erudició històrico-literària, important potser, però sense més importància. És per això que, al tractament ambiciós, és justament de reconèixer actiu a aquesta idea llatina, vella ja de més d'un segle, però vivint encara en la imaginació dels poetes i àdhuc d'alguns homes polítics. I qui diu redonar-li actualitat, vol dir evidentment llenguar-la altre cop a la palestra, per si es presenta una conjuntura favorable que li permeti de passar a un començament de realització. A aquest punt de vista el llibre de Barthe ha obtingut resultats considerables. Diversos periòdics i revistes, entre ells un gran diari com « Le Monde », han senyalat amb mots elogiosos la seva publicació que ha estat comentada també en emissions radiofòniques i en conferències. En sengles opuscles Marcel Carrières i Victor Wiltz (2) han reprès i glossat les idees essencials del llibre. En fi, Frederic Mistral nebot, « Capoulé » del Felibrige, ha consagrat al panlatinisme una part important del seu discurs oficial a la « Santo Estello » d'Aurillac el passat mes de maig. No podien mancar doncs les veus catalanes. Els

catalans hem estat massa barrejats a les principals manifestacions d'aquest ideal llatí per que la qüestió ens deixi indiferents. I el comentari és tant més escaient quan el talent de Barthe ha enriquit de nous i interessants punts de vista un projecte que podia semblar ja anacrònic. La comunitat cultural dels pobles de llengua romànica és un fet indiscutible però bé que no sigui gens fàcil definir els elements específics que la determinen. Hi ha naturalment a la base, el comú origen llatí de les llengües parlades per aquests pobles. És evident però que si l'imperi romana fou prou forta per a suplantar les llengües autòctones, la influència dels conqueridors no s'exercí solament sobre el llenguatge. Totes les formes de la vida social i àdhuc familiar quedaren més o menys romanitzades i això fa que el fons comú dels pobles neo-latins sigui molt més extens que un simple parentesc en l'idioma. Ja des d'abans de la caiguda de l'imperi romà, factors molt diversos han originat i aprofundit les particularitats distintives de cadascuna de les nacionalitats neo-latines. Però els contactes han estat també incessants i els lligams són encara poderosos. Si una gran part de les característiques culturals de la latinitat han depassat les seves fronteres lingüístiques per esdevenir el patrimoni comú de la civilització occidental, la comunitat neo-latina pot distingir-s'hi tanmateix per quelcom de vague, però certament important, que és una identitat, sinó vigorosa, almenys aproximada en la concepció mateixa de l'existència, no pas com a fórmula abstracta sinó com a principi pràctic. És així com expressions del gènere « temperament llatí » tenen un valor propi, independent de la imprecisió amb què solen utilitzar-se. En aquestes condicions, no és gens estrany que quan el segle passat la triple punxa dels anglo-saxons, dels germànics i dels eslaus va precisar-se com a èment preponderant de la política mundial, sorgís la idea de la « unió llatina » que havia de permetre retrobar als pobles neo-latins, gràcies a la unitat recobrada, el primer pas per a la unió definitiva fins aleshores el desenvolupament d'Europa. Aquesta unitat política fou possible i en l'aspecte purament cultural la reacció de defensa era encara prematura. Per això la idea llatina quedà arconada en el magatzem de tòpics per poemes i per discursos de sobretaula. Aquesta constatació no exclou la glòria dels presencials i el reconeixement de la penetració històrica que demostren.

Un fet curiós, que Barthe no oblidà de remarcar amb insistència, és que la idea llatina havia sorgit en terres d'occidentals i que els seus promotors hagueren estat, tots ells, occitans de naixença. Si històricament és Claude-François Lallemand, un metge nascut a Metz professor a Montpel·lier, el primer que parlà de la Federació llatina l'any 1843, són sobre tot felibres o amics del Felibrige els qui, una vintena d'anys més tard, en reprehen el principi i en propaguen l'esperit. Sembla com si per un afany de compensació, per a defensar-se del retrat de localisme i a la recerca d'una major seguretat, tot

moviment particularista desitgi integrar-se en una unitat superior on la diversitat sigui la norma. Per això segurament, hi ha tants catalans partidaris de la Confederació Ibèrica i de la Federació Europea, que en una altra esfera veurien també amb bons ulls una nova versió de la unió llatina, adaptada a les possibilitats i exigències del món actual. Quin caràcter podria prendre aquesta nova versió? Certament la unió política pot considerar-se gairebé com a descartada. Si una Federació Europea podria resoldre importants problemes polítics i econòmics, és difícil veure a quines realitats vivents respondria un lligam polític qualsevol entre els estats neo-latins. Si les nacions ibero-americanes esdevenen poc a poc una de les peces essencials de la latinitat, seria absurd creure que és possible lligar-les per qualsevol compromís que no sigui d'ordre purament espiritual. Roger Barthe se'n donà perfectament compte quan en un article publicat a la revista « Oc », poc abans de l'aparició del seu llibre, escriu que cal situar la idea llatina en el pla cultural exclusivament. Però això no representa pas minimitzar-la, ben al contrari. Un dels més grans perills del món modern és la uniformització. Tard o d'hora, i potser no gaire tard, arribarem a l'estadi del govern mundial o almenys a l'hegemonia absoluta d'un gran imperi. Com que és poc probable que els països llatins hi tinguin una gran influència, es trobaran sotmesos tots plegats a la pressió creixent d'una cultura estrangera que disposarà dels prestigis de la força i del diner. És aleshores quan, sempre en el pla cultural, sonarà l'hora de la unió per la defensa de l'herència comuna, de les nostres tradicions, i del nostre estil de vida. El geni neo-latí ha de sobreviure a l'eventual declí polític de la latinitat i ha de participar a la gestació espiritual del món nou. Per aquesta tasca l'acord necessari esdevindrà possible d'un cap a l'altre del Mediterrani i de dalt a baix del continent americà. El llibre de Roger Barthe haurà tingut el gran mèrit de crida l'atenció sobre aquest problema que si no és encara d'avui, pot plantejar-se en un futur relativament pròxim.

(1) Roger Barthe, « L'Idée Latine », Institut d'Etudes Occitanes, Toulouse, 1950.
(2) Manuel Carrières, « Latins d'Europe et d'Amérique, unissez-vous! », Toulouse, 1951.
Victor Wiltz, « Pour une grande politique française », Toulouse, 1951.

La "REVUE DES LANGUES ROMANES"
Ens plau fer saber a les nostres lectors que el darrer volum de la « Revue des langues romanes » publica un interessant estudi del senyor Marcel Carrières sobre « Le roman occitan et catalan du XVII siècle à nos jours ». Es tracta d'una exposició molt acurada i completa del moviment literari català que no dubtem en recomanar. Els exemplars han de demanar-se a la Facultat de Lletres de Montpel·lier o bé al senyor Marcel Carrières, a Lauterbourg (Bas-Rhin).

Presencia de Pau Casals

El festival de Prada, a Perpinyà

El Festival de Prada, aquest any, s'ha desplaçat una mica més avall. Diversos raons d'ordre purament material, sobretot la de no poder mobilitzar cap local suficient per a servir-lo de marc, no han donat lloc a vacil·lacions. La candidatura de Perpinyà no ha tingut gaires competidors, ja que l'únic, que el Mestre Pau Casals hauria consentit, era Prada. Potser sí, que no s'havia esgotat tots els recursos per mantenir aquest Festival a la vila que li ha donat el nom. En tot cas, direm que el marc del Palau dels Reis de Mallorca, és un marc únic per moltes i poderoses raons. Els catalans, hi ha sobretot la raó sentimental de veure emmoldes aquelles pedres des de tots els punts de mira, car aquest festival coincideix amb la restauració del vell edifici, ocupat encara parcialment com a caserna.

Els vells edificis, de nissaga catalana d'aquest Departament, que fins ara tan mal tractats han estat, comencen a conèixer la restauració i la neteja. Aquest Palau dels Reis de Mallorca, que l'any passat ja servi per rebre els Jocs Florals de Llengua Catalana, rebrà aquest any, amb el Festival de Prada, desplaçant la consagració espiritual.

Les ombres reials de la nostra història oferiran al Mestre el millor dels seus somriures. Poseu-hi, tots els simbolismes que vulguen, i aquest Festival torna a ésser una Festa Major de la intel·ligència catalana, en homenatge al nostre gran músic. Si des del punt de mira artístic, té una categoria poques vegades assolida en el món de la música, des de l'angle essencialment català, és una joia i un honor i el punt de mira moral, per nosaltres, pobres espectadors enmig d'aquest món que ha vist la permanència de la injustícia col·lectiva que sens ha fet, és un medi d'orgull. Cal no oblidar que per aquest Festival, el Món, escolta, Casals, toca.

Els qui acusen el cop

No sabem si aquesta vegada, les ràdios espanyoles també batejaran el Festival de Prada, de nou, amb els rojos en la frontera, com l'any passat. No seria res d'estrany, car el Governador de Girona ha prohibit a les cobles que vénen a tocar per aquest departament, que vistessin el Mestre, tot menaçant-los de retirar-los els passaports. En tot cas, per damunt d'aquests esgarips d'ignorància, hi havia el reflex d'una reacció més o menys ofensiva dels qui representen el règim actual d'Espanya. És a dir: acusen el cop. Car, el Festival de Prada, 1950, ha estat la major glòria de Bach, fon, sense que el Mestre s'ho porposés, un gran acte antifrancista.

Tothem se'n va acnar. Els diaris i publicacions del món enter varen parlar del gran exiliat de Prada, i de les causes que l'hi havien portat, amb més vehemència que no ho havien fet ni en el temps de la guerra. I varen explicar, amb el Festival de Prada, 1950, la major glòria de Bach, fon, sense que el Mestre s'ho porposés, un gran acte antifrancista.

Des de Queipo de Llano, que injuriava el Mestre, per Ràdio Sevilla en les més groleres formes, perquè, segons ell, tocava musica roja, ha plegut molt. Ara les ceces van per altres camins. Més que les estupideses d'alguna ràdio, festat d'esperit que d'una manera visible es manifesta a Espanya, el pot representar, aquest subalter, en uniforme, que no fa gaire a la frontera deia a un nostre conegut: — Què lastima que este gran home, que es el Maestro Casals, no nos quiera!...
Les mans netes
Tots els tècnics musicals del món, des de fa cinquanta anys, han tractat d'expliar les facultats del Mestre Casals, artista únic del violoncel. El seu art ha estat estudiat, vigilat, controlat i explicat. No sabem si a satisfacció dels que l'han sentit, ni tan sols d'ells mateixos.

En tot cas, tant se val, que a tantes notes i explicacions, n'hi afegim una altra. Una altra que té valor perquè respon a un esperit senzill, acostumat a la sinceritat de veure les coses des d'any natural.
L'any passat, mentre la gent s'apilava a la plaça de Prada per entrar o veure entrar a un dels concerts, un grup de refugiats parlaven del Mestre. Qui més qui menys, tothom deia vaguetats repetint tots els motius que popularitzaven els diaris: que si Casals era el més gran del món, que si els músics el tenien per una mena de Déu... Fins que un d'ells, que encara no havia obert boca, adoptant un aire d'home que sap de que va, va fer callar els altres amb la veu decidida: — Ja us ho diré perquè és el músic més gran del món, i perquè toca tan bé, i perquè els músics es queden astorats: doncs, perquè té les mans netes... El Xenius del bon temps, n'hauria dit la filosofia de l'home que treballa i que juga, tan important almenys com la dels filòsofs d'Atenes...

Batalla de films
L'actualitat que va adquirir Casals universalment, va fer forat entre els cineastes. De seguida varen ploure projectes de tota mena. Cases americanes i cases franceses es varen disputar el dret de prioritat. Varen ésser exhibits en aquesta cursa, fins els acords Blum-Hymnes sobre coses de cinema.
comercial, té poques velleïtats de cara a la complença propagandística. Amb tot, es varen fer alguns documents de curt metratge, alguns dels quals no han arribat encara a Europa.
Durant tot aquest any, els cines de la ciutat de Perpinyà, Departament d'Estats, no han estat tan concorreguts com els de Perpinyà.
— Només en cal, trobar els sis mesos que en cal per viure amb vos i començar la feina...
La batalla dels films ha arribat al punt de dalt, quan el Mestre ha rebut proposicions per autoritzar un gran film, a càrrec del Departament d'Estats americà. Una de les propostes és de centres docents, universitats, i conservatoris d'Amèrica... Un film de caràcter cultural, naturalment amb les condicions que el Mestre vulgui.

Casals ha refusat. Les raons del Mestre són sempre les mateixes: — No hem restablert encara les relacions diplomàtiques, ha dit als seus amics americans que han portat les gestions. I aquests, lleialment, han comprès les raons del Mestre.
I els cables i les lletres, quilomètriques, han travessat l'Atlàntic diverses vegades amunt i avall...
La batalla dels films no ha acabat encara. Ara la menen des de « producers » americans. No manca la representació francesa que reivindica Casals, com a propietat nacional, per fet que el Mestre viu a França.
L'actualitat, continua essent, i que per molts anys, ho sigui, Pau Casals. O millor encara, Pau que és la darrera forma del seu prenom que ens arriba d'Amèrica.
FREDERIC MUNTAL

COMENTARIS DE PREMSA

LA RELIGIO A ESPANYA. — « Témoinage Chrétien » dona les següents dades sobre la religiositat del nostre poble: « A Madrid, pot fixar-se a 20 per cent el nombre de practicants catòlics i a Barcelona encasament a 10 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes xifres varien segons les regions i les classes socials. Una parroquia com Nostra Senyora de la Mercè, prop del port de Barcelona dona un contingent de 3.000 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 18.000 habitants, és a dir, el 16 per cent. En canvi, una parroquia essencialment obrera com la del Bon Pastor, dona encasament un contingent de 200 assistències a les misses del diumenge sobre un cens de 10.000 habitants, és a dir, el 2 per cent. Aquestes x